

Høringsvar vedr. gudstjenesten

Gudstjenestesyn

Hvorfor kommer du / hvorfor kommer du ikke til gudstjeneste?

Jeg kommer ved behov. Da jeg begyndte at gå til gudstjeneste, oplevede jeg det meget intenst. Særligt prædiken kunne jeg fundere længe over, når den var rigtigt god, hvad den tit var. Derfor var det simpelthen for meget at komme hver søndag. Og er man kommet tit i kirken i en periode, kan man godt have behov for en pause. Sådan har jeg i hvert fald haft det.

Er der en del af gudstjenesten, du holder særligt af?

Prædiken vil altid være mit højdepunkt. Ved en halvdårlig prædiken trøster jeg mig dog ved nadveren. Og i dag kan jeg også se frem til de mest klassiske salmer ved højtidene, samt de bedste af de nyeste salmer.

Hvad er formålet med en gudstjeneste? Og hvordan opnås det?

At høre Guds ord formidlet, så det bliver relevant for min hverdag. At opleve sig tilgivet. Det opnås først og fremmest ved en god prædiken – og altergang. En god samling kan også gøre en forskel.

Har du / hvornår har du en oplevelse af, at Gud taler og handler med os i gudstjenesten?

Ved prædiken og altergang. En gang imellem via en salme. Og altid i dåben.

Hvad skal der til, for at noget kan kaldes en gudstjeneste?

Rigtigt godt spørgsmål. Det spørger jeg alle mine konfirmandhold om. Jeg føler mig selv uforløst, hvis ikke der har været en prædiken. Som minimum noget at tænke over. Og som minimum fadervor, da det er Jesu egne ord. Trosbekendelsen kan til nøds undværes (den er fx ikke med i vielsesritualet).

Hvad ville der ske, hvis der ikke blev holdt gudstjeneste i vores samfund?

Der ville mangle et rum, hvor alle er velkomne. Der ville mangle et sted, hvor man kan opleve sig tilgivet. Det mærker vi i skrivende stund under coronakrisen.

Skal der gøres mere for at inddrage børnene i menighedens hovedgudstjeneste? Hvorfor / hvorfor ikke?

Man kunne sagtens opgradere diverse børnegudstjenester, men højmessens sprog er først og fremmest for voksne. Selv for voksne kunne det dog gøres mere præcist og mere nutidigt.

Gudstjenestens forløb

Hvis gudstjenesten er et drama - hvilke højdepunkter synes du da, der er?

Dåb, prædiken og nadver

Er der noget i gudstjenesten, du godt kunne undvære? Og er der noget, du mangler?

Første bøn, indgangsbønnen er vigtig, og det er vigtigt, at den ikke bliver udført af en præst. Det skal være kordegn, kirkesanger, evt et medlem af menighedsrådet eller en anden frivillig. Og hvis der skulle være en teolog eller præst heriblandt, skal denne undgås. Det er vigtigt, at det er en lægmand. Det viser – symbolsk – at det ikke er præstens gudstjeneste, men noget vi holder sammen.

Derfor kunne man også undvære den førstkommende bøn herefter – kollektbønnen - , som udføres af præsten. Den er i hvert fald ikke nødvendig. Det samme gælder den afsluttende kollekt. Jeg tror, de fleste får mere ud af at synge salmer. Så hellere en ekstra (kort) salme.

Er menighedsvar vigtige? Hvis ja, hvad skal menigheden da svare på - og på hvilken måde?

Jeg synes, det er vigtigt, at det første præsten siger, har karakter af en hilsen. Om det skal være "Herren være med jer", ved jeg ikke. Det kunne gøres mere uformelt. Til en familiegudstjeneste har jeg sagt: "I Jesu navn, jeg håber I har det godt", hvortil menigheden blev bedt om at svare "I lige måde". En mere uformel hilsen vil give anledning til et smil.

De gange, hvor der ikke kommet et tre gange amen efter velsignelsen, kan jeg mærke, at der mangler noget. Og i forbindelse med nadveren virker det som regel også udmærket.

Hvordan synes du, bibellæsningerne fungerer i gudstjenestens helhed?

Jeg kan godt undvære de gammeltestamentlige læsninger. Og dermed nøjes med en tekstlæsning fra alteret. Alternativt kunne den gammeltestamentlige læsning gøres helt fri. **Og så kunne gudstjenestelivet godt trænge til en tredje tekstrække, der kunne erstatte anden tekstrække hver anden gang. Dog bør tekstlæsningen fra prædikestolen altid være en evangelietekst.**

Hvordan tager du bedst ordene til dig?

Ved at lytte – eller synge salmer.

Hvad kan du lide ved gudstjenestens forskellige sprog - og hvad kan du ikke lide?

Tekstlæsning, salmesang, prædiken og ritual. De gammeltestamentlige læsninger får jeg sjældent meget ud af, da de ofte står uformidlet. Det bliver for meget, hvis en prædiken skal forholde sig til tre forskellige tekstlæsninger.

Er det vigtigt, at gudstjenestens liturgi er ens hver søndag?

Ja, som hovedregel. Men hvis der er afvigelser en gang om måneden eller en gang i kvartalet, kan man få øjnene endnu mere op for det trykke ved gentagelsen.

Bibelord og prædiken

Hvad er en god bibeltekst i gudstjenesten?

En tekst, der er umiddelbart forståelig. Eller en meget kendt bibeltekst, som alene ved at blive læst højt, vil vække genklang og anledning til nye refleksioner, især hvis der også prædikes over teksten.

Skal man kunne bruge Bibelselskabets nye oversættelser i gudstjenesten?

Som hovedregel synes jeg, at evangelieteksten, som bruges fra prædikestolen, og som der skal prædikes over, skal være fra den autoriserede oversættelse. Alternativt kunne præsten stilles frit, således at dem, der mener, man bør bruge den autoriserede oversættelse, ikke tvinges til at bruge en nudansk oversættelse. Tilsvarende – sådan set – med de tekster, der læses fra alteret. Hvis præsten vurderer, at det giver mest mening for forståelsen, at der læses fra Den Nye Aftale (eller Bibelen2020), så kunne det være en mulighed præsten havde, uden at denne først skulle spørge om lov.

Hvad tænker du om de gammeltestamentlige tekster i gudstjenesten?

De gammeltestamentlige tekster kan jeg godt undvære. Så der eventuelt kun er en enkelt tekstlæsning fra alteret. Gudstjenesten starter jo ret teksttung på den måde. Alternativt kunne man –

enkelte gange om året – bruge nogle af de mest ikoniske tekster fra det gamle testamente. Fortællingen om babelstårnet ved pinsetid. Skabelsesberetningen, syndefaldsberetningen til andre tider. Og så undrer det mig, at det ikke er bebudelsen fra det gamle testamente, der er gammeltestamentlig tekstlæsning fra alteret, juleaften. Det ville være så oplagt. (Esajas 7, 10-17)

Hvad tager du med dig fra de nytestamentlige breve, der læses op i gudstjenesten?

Ikke særligt meget. Men hvis der kun er en enkelt tekstlæsning fra alteret, vil det være nemmere at inkludere den i prædiken, fremfor at skulle inkludere hele tre læsninger i prædiken.

En prædiken skal.... (gøre mig klogere, gladere, venligere, mere taknemlig / omvende mig / sætte mine tanker i gang / gennemgå prædiketeksten / gøre mig bedre til at leve mit liv / sætte fokus på hvad jeg kan gøre for andre?)

Give mig noget at tænke over, jeg ikke tænkte i forvejen, og måske heller ikke kunne sige mig selv. Den må meget gerne provokere mig en smule, så længe at prædiken gør det helt utvetydigt, at vi alle er elsket på trods.

Hvad skal der til, for at du 'får noget med hjem' fra prædikenen?

Der skal ofte en vinkel på, eller et tvist, jeg ikke har hørt før, eller selv overvejet eller tænkt over. Man må gerne blive lidt overrasket eller overrumplet.

Er prædikenen nødvendig i gudstjenesten?

Den er ikke nødvendig, for at det er en gudstjeneste. Men jeg bliver selv skuffet/uforløst, hvis jeg kommer til en gudstjeneste, hvor jeg forventer en prædiken, og den ikke er der. Derfor regner jeg fx også med prædiken langfredag.

Hvad gør, at prædikenen hænger sammen med resten af gudstjenesten og bliver en meningsfuld del af den?

Bønner og salmevalg skulle gerne i et vist omfang, tematisk, bakke op omkring temaet for dagens evangelietekst, og dermed prædiken.

Hvad får du ud af bønnerne i kirken?

Jeg får klart mest ud af indgangsbønnen, da den ofte er en gentagelse fra søndag til søndag, og man derfor kan lære ordlyden at kende. Det giver en tryghed at vide, at nu starter det som det plejer.

Præstens kollekter kan jeg egentlig godt undvære. Eventuelt kan man synge en længere nadversalme i stedet.

Bøn

Hvad skal der bedes for i kirken? Hvilke bønner i gudstjenesten finder du nemmest ind i?

Der skal bedes for gudstjenestens start. En takkebøn for, at vi har den hellige dåb, en kirkebøn, der løfter perspektivet og en passende nadverbøn. En udgangsbøn, der sender os vel ud i verden igen.

Jeg synes, at de gentagne bønner fungerer bedst. Derfor kan jeg godt undvære præstens indledende kollektbøn. Som præst holder jeg meget af den, men som kirkegænger ved jeg ikke, hvor meget jeg fanger af ordlyden.

Hvilket sprog er godt at bruge, når man beder? (skal det være poetisk, forståeligt, relateret til bibeltekst eller hverdagsliv)

Hvis præmissen er, at bønnen skal være genkendelig – som skrevet i ovenstående – så er det strengt taget ikke så afgørende. Personligt hælder jeg mest til en konkret og forståelig tekst.

Hvem skal lave bønnerne?

Nuværende indgangs- og udgangsbønner fejler ikke noget. Men både dåbs- og nadverbøn kunne godt trænge til en præcisering. Jeg har lavet et forslag i mit høringsvar om hhv. dåb og nadver.

Hvor mange er der brug for?

Indgangsbøn, evt. dåbsbøn, kirkebøn, evt. nadverbøn, evt. afslutningskollekt, udgangsbøn.

Og hvem skal bede dem?

Det synes jeg, man skal afgøre lokalt. Som udgangspunkt præsten, med undtagelse af ind- og udgangsbøn, som SKAL bedes af en lægmand, for symbolsk at understrege, at det ikke er præstens men menighedens gudstjeneste.

Salmesang

Hvad er en god salme?

En salme, der enten tekstmæssigt eller melodimæssigt rammer en.

Hvad er et godt salmevalg?

Salmevalget skal i et vist omfang passe til årstiden og temaet for dagens evangelietekst.

Kan du forestille dig en gudstjeneste uden fællessang?

I coronatiden har vi jo prøvet det, og fællessangen er savnet. En andagt kan sagtens fungere uden fællessang – ja uden betjening.

Hvordan kan gudstjenestens fællessang styrkes? (Kan man bruge koret på andre måder, have folkekor, andre måder at ledsage sangen, måder at lære salmerne, bruge vekselsang, mere enkle melodier eller andre tiltag i og uden for gudstjenesten?)

Man kan lave/vælge melodier, der er nemme at synge til. Tekster, der er nemmere at forstå. Måske endda droppe orglet en gang om måneden eller en gang i kvartalet, så man synger til rytmisk musik i stedet. Engang imellem indlede gudstjenesten ved at synge nye salmer igennem sammen.

Er der andre måder for menigheden at udtrykke sig på i fællesskab end med sang?

At bevæge sig op til alteret i forbindelse med altergang er jo også en troshandling, en måde at "svare" på indstiftelsesordene på. Man kunne også forestille sig, at evangelieteksten – eller en bøn – blev læst eller bedt i kor. Det ville ikke kræve forudsætninger.

Desuden er en hurtig uformel hilsen til de andre kirkegængere under den apostolske hilsen oplagt.

Hvad kan synges i kirken? (Højskolesange, sange fra populærkulturen, uautoriserede salmetillæg, Taizésange, selvskrevne, helt nyskrevne etc.)

Sådan set alt, når det indholdsmæssigt har kristent præg ELLER kan vinkles kristent af præsten.

Hvem skal bestemme, hvad der kan eller ikke kan synges i kirken?

Det må i praksis være præst, menighedsråd og betjening. I yderste konsekvens biskoppen. Når et sangvalg ikke står i salmebogen eller i 100salmer, fortæller jeg fx pårørende, at sang- eller salmevalget skal cleares med kirkesanger og organist, da de principielt kan sige nej.

Musik

Hvad skal musikken gøre ved os i gudstjenesten?

Det synes jeg, er svært at sætte ord på. Jeg plejer ikke som sådan at have nogen forventninger, men lader mig overraske, når musikken gør noget overraskende ved mig. Man kunne måske sige, at musikken skulle sætte os i en højtidelig stemning, men det er jeg faktisk ikke sikker på, er rigtigt. Men det er klart, at musikkens karakter kan understrege årstid eller søndagens tema – eller hvorvidt der er tale om en vielse eller en begravelse.

Hvilke instrumenter er velegnede til at skabe musik i kirken?

Det er alle instrumenter i princippet, så længe det er fagfolk, der betjener dem. Man kan måske sige, at instrumenternes karakter skaber forskellige forventninger hos kirkegængerne – men det er en anden sag.

Hvad skal forholdet mellem menighed og kirkekor være?

Kirkekoret skal lede og bære menighedens sang. Det skal ikke have karakter af en koncert. Det får det desværre ofte i Århus Domkirke.

Skal man have en nadverliturgi uden menighedssang?

Det synes jeg ikke. Det er sikkert ikke strengt nødvendigt, men nadveren er jo heller ikke præstens alene.

Hvilken form skal en trosbekendelse have? (på hvilken melodi, som talekor eller salme?)

Jeg har sådan set altid ment, at en sunget trosbekendelse virker ekskluderende. Der er sikkert også dem, der synes, at en sunget trosbekendelse lyder lige lovligt højtidelig eller ”from”. En ting er at skule lære trosbekendelsen. En anden at kunne synge den. De første gange, jeg deltog i en gudstjeneste, hvor trosbekendelsen blev sunget, følte jeg mig fremmedgjort. Sikkert fordi jeg ikke fra min barndom er kirkeligt og kristeligt opdraget.

Men da jeg også mener, at salmesang måske kunne erstatte nogle af præstens bønner, vil jeg dog fastholde en sungen trosbekendelse som en mulighed, da det jo på den måde bare er en salme med trosbekendelsens indhold. På den måde burde den få en egentlig plads i selve salmebogen.

Jeg bruger dog aldrig at synge den til begravelser og familiegudstjenester og lignende udenfor højmessenen.

Sakramenterne

Hvem skal bestemme, hvilken musik der kan eller skal spilles i kirken?

Præst og menighedsråd og betjening. Ultimativt biskoppen, vel sagtens.

Hvor foretrækker du, at dåben er placeret i gudstjenesten?

Jeg har vænnet mig til dåb på trosbekendelsens plads, hvor jeg altid bruger fuld tilspørgsel, uanset antallet af dåb (har været oppe på fire). Men der er jo argumenter både for og imod – alle placeringerne.

Overvej for og imod dåbsgudstjenester!

Imod: Dåben er også en indlemmelse i menigheden, og derfor er det helt naturligt, at man bliver døbt i hovedgudstjenesten, højmissen. Til nøds en søndagsmorgengudstjeneste.

For: Jeg kan kun se praktiske hensyn, men jeg mener, at kirken ikke bør være forpligtet på dåbsgudstjenester, da det er en uting at gøre det til en semi-privat begivenhed. **SÅ vil jeg hellere foreslå, at højmissen en gang i kvartalet flyttes fra søndag til lørdag.**

Hvordan oplever du nadveren i gudstjenesten? Er det et problem, at ikke alle deltager?

Nadveren er en af højdepunkterne. Jeg sætter prædiken ret højt, men hvis jeg oplever en prædiken, jeg ikke får så meget ud af, kan jeg trøste mig ved nadveren. Det er ikke et problem, hvis alle ikke deltager. Der kan være mange motiver bag, ikke at deltage.

Da jeg i sin tid begyndte at gå til gudstjeneste, deltog jeg aldrig i nadveren. Jeg synes, det var for intenst, eller for intimt. I dag er det blevet naturligt for mig.

Er det vigtigt, at der er nadver i søndagens gudstjeneste?

Ja, men ikke strengt nødvendigt. Under hovedgudstjenesten, højmissen, synes jeg dog det er i orden, at der forventes altergang. Det må gerne være sådan, at når der er højmesse, så ved folk, at der er nadver. Med undtagelse af langfredag. Her må man gerne synes, der mangler noget.

Fællesskab

Føler du dig som en del et fællesskab, når du er i kirke?

Ja, det gør jeg som regel.

Vil du gerne bydes velkommen til gudstjeneste? Hvis ja - hvordan? Hvis nej - hvorfor ikke?

Som hovedregel vil jeg gerne undgå det. Ved sær- eller familiegudstjenester kan det give en vis mening, da en kort intro om, hvad det er for en gudstjeneste, de er kommet til, kan være på sin plads, og giver en god stemning.

Min hovedanke mod en velkomst er normalt, at man kan stille spørgsmålet, hvem der egentlig byder hvem velkommen. Hvis gudstjeneste er noget, vi holder sammen, så giver en velkomst jo ingen mening. Hvis det ikke er den – som udgangspunkt – kendte højmesse, vil en kort intro af samme grund give mening, og den har jo også karakter af velkomst.

Hvad synes du om at hjælpe til i gudstjenesten - eller om at andre gør det?

Når jeg er til gudstjeneste, er jeg der for at slappe af eller give mig hen – være præstationsfri. Derfor vil jeg ikke bruge min energi på at hjælpe til, når jeg er kirkegænger. At andre vælger at gøre det, har jeg det helt fint med.

Hvilke krav kan man stille til frivillige i gudstjenesten?

At de faktisk vil det, og er så velforberedte som muligt. Vel vidende, at det er lægfolk.

Rummet

Hvilken atmosfære er vigtig i et kirkerum?

Der må gerne være en vis atmosfære af højtidelighed. Man må gerne opleve, at man går ind i et andet rum.

Skal kirkerummets indretning gøres fleksibel, så rummet kan bruges på flere forskellige måder?

Ikke nødvendigvis. Jeg tror, det må være en lokal afgørelse. Der er sikkert steder, hvor det vil være helt oplagt.

Skal vores tids kommunikationsredskaber bruges i gudstjenesten? Hvorfor/ hvorfor ikke / På hvilken måde?

Alt med måde. Jeg savner det ikke selv, selvom jeg enkelte gange har tænkt, at det kunne være interessant at prøve (med projektor eller lignende). Jeg tror også, at det er meget individuelt. I alle tilfælde, skulle det være for at gøre det nemmere og mere forståelig, og i hvert fald ikke øge arbejdsbyrden unødigt.

Er der en grænse for, hvad kirkerummet kan bruges til? Hvis ja, hvor går den?

Der er ingen grænser, hvis vi taler om forkyndelsen. Det er meget muligt, vi hver har personlige grænser. Vi skal jo også kunne være i det. Men rent principielt bør der ikke være nogen grænser, så længe det faktisk er Jesus Kristus, der forkyndes.

Andre gudstjenester

Hvad er din drømmegudstjeneste? Form - indhold - tidspunkt - inddragelse - musik

Det kan jeg ikke sige noget generelt om. Det afhænger helt af formålet med den konkrete gudstjeneste.

Taler vi højmesse, kunne den se sådan ud:

Preludium

Indgangsbøn ved lægmand

Salme

Hilsen (gerne en uformel en af slagsen)

Tekstlæsning fra det nye testamente, evt. den nye aftale

Salme, gerne en længere en. Evt. en kortere, hvis dåb.

Dåb eller trosbekendelse, som siges. Hvis den kommer i salmebogen, kunne den synges.

Salme, gerne en længere en

Evangelielæsning

Prædiken

Kirkebøn

Apostolsk hilsen, gerne hvor vi hilser på hinanden.

Salme

Nadver

Salme, gerne en nadversalme

Måske en afsluttende kollekt, alternativt en kort salme

Den aronitiske velsignelse

Salme

Meddelelser og udgangsbøn ved lægmand

Postludium

Hvordan er forholdet mellem højmessens og de andre gudstjenester?

Jeg tror altid, at højmessens vil blive betragtet som hovedgudstjenesten, og det er den gudstjeneste, der gerne må være en nogenlunde fast form omkring. Jeg håber stadig på en revision af nuværende gudstjenesteordning, men nogen revolution bliver der næppe tale om, men meget gerne lidt strammere og med nogle sproglige præciseringer, som det fremgår af mine øvrige høringssvar.

Til gengæld mener jeg, at liturgien omkring andre gudstjenester bør være helt frie. Der sker ikke noget med en vejledning til, hvordan man kunne gøre, men ellers ikke. Og så er det fremfor alt vigtigt, at højmessens ikke italesættes som en mere rigtig gudstjeneste end de andre.

Hvad skal der som minimum være for at man kalder det en gudstjeneste?

Jeg vil gentage ovenstående svar: Rigtigt godt spørgsmål. Det spørger jeg alle mine konfirmandhold om. Jeg føler mig selv uforløst, hvis ikke der har været en prædiken. Som minimum noget at tænke over. Og som minimum fadervor, da det er Jesu egne ord. Trosbekendelsen kan til nøds undværes (den er fx ikke med i vielsesvejledningen).

Kan man skabe en gudstjeneste, der når alle?

Nej. Men man kan sikkert skabe en vifte af forskellige gudstjenesteformer, der samlet når alle.

Hvordan forholder du dig til lægmandsgudstjenester?

Jeg er meget skeptisk, men har aldrig prøvet. Af samme grund er jeg meget skeptisk overfor muligheden af at lade personer, der ikke er uddannede teologer, kunne blive præster i folkekirken.

Hvordan kan vi åbne folkekirken op for kristne migranter?

I de sogne, hvor det er relevant, kunne man lave gudstjenester på andre sprog end dansk. Eventuelt spørge dem, hvordan de helst så en gudstjeneste udfolde sig.